

MAKTABLARDA MUSIQA FANINI O'QITISHDA YANGICHA YONDASHUVLAR

Jizzax viloyati Zarbdor tumani

26-umumiy o'rta ta'lim maktabining Musiqa madaniyati fani o'qituvchisi

Achilova Dilfuza Mamaraufovna

Annotatsiya: *Maqolada maktab ta'limi tashkilotida musiqa fanining o'qitishning bugungi kundagi ahamiyati. Madaniy fanlarga e'tiborni kuchaytirish sohalarini jadallashtirish bo'yicha nizomlarni qo'llash ma'lumotlari berilgan.*

Kalit so'zlar: *musiqa, cholg'u, kuy, ijro, repertuar, ijrochilik, madaniyat, iste'dod.*

O'quvchilarni musiqiy tafakkurini shakllantirishda musiqa fanini o'qitishning metodologik asoslari tadqiq etilib, musiqashunos olimlarning durdona asarlaridan unumli foydalanish yoshlarning ma'naviy barkamol, yuqori musiqiy did sohibi va milliy qadryatlarni xurmat qiladigan bo'lib tarbiya topishlarida muhim omil bo'lishi tahlil qilindi. Buni amalga oshirish eng avvalo hozirgi kunda oily o'quv yurtida ta'lim olayotgan va kelajakda o'qituvchi bo'laman deb intilayotgan talabalarni shunday bilim va malakalar bilan qurollantirish zarur bo'ladi. Demak bo'lg'usi musiqa fani o'qituvchilari o'zbek xalq cholg'u asboblaridan birida mahoratli chala olishi, shuningdek farkopianoda ham ko'plab asarlarni notaga qarab chala olishi va yod olishi lozim. Ular bolalar reperturlarini mukammal bilishi, musiqa tinglash bo'yicha eshittiriladigan asarlarning melodiylarini o'z cholg'u asbobida chalib bera oladigan bo'lishi talab etiladi. Ijrochilik bo'yicha o'qituvchining mahoratini o'quvchilar uchun ham namunali bo'lishi kerak. Ular o'z o'qituvchilarining ijrochilik mahoratiga tan bersinlar. Ular o'zbek xalq kuylarini benazir chalaishlari bilan bir qatorda dunyo xalqlarining musiqa asarlaridan ham na'munalar chalib bera olishlari lozim bo'ladi. Ular boshqa cholg'u asarlarida ham ma'lum darajada chala olishi, imkoni bo'yicha bir sekunddagi cholg'uchilarni birlashtirib, kichik guruhli

ansabllar tashkil qila olishi va uning turlicha bolalarga qo'shiq kuylay olishi lozim. Musiqa o'qituvchisi sinfdan, darsdan tashqari maktabda ham cholg'uasboblar ansamblini tashkil qila olishga qodir bo'lishi lozim bo'ladi.

Musiqa o'qituvchisi hatto dirijyorlik elementlaridan ham o'tish jarayonida puhta bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish imkoniga ega. Xususan ular 2/4; 3/4; 4/4 asarlarga dirijyorlik qilishni puhta egallab oladilar. Shuningdek o'zbek musiqasida ko'p uchraydigan 6/8 o'lchovda berilgan bo'lib, 2/4 sxemasi bo'yicha dirijyorlik qilishni puhta egallaydilar. Shuningdek 7/8; 5/4; 6/4; 9/8; 12/8 3 iliyabrave kabi murakkab o'lchovlar bilan ham tanishib oladilar. Musiqiy asarlarda uchraydigan ko'plab belgilar bilan ham tanishadilar va ularga amal qilish tartibini o'rganib oladilar. Ular amaliyotda xor bilan ishlash yo'llarini ham o'rganadilar. Xorda kuylash, xor qatnashchilari bilan iliq munosabat o'rnatish, xorga repertuar tanlash, ovoz kiritish masalalari olib borish va murakkablik sirlari bilan tanishib boradilar. Musiqa o'qituvchisi musiqa nazariyasidan ham puhta bilim oladilar. Ular umumiy ta'lim kollejarida o'qitadina musiqa nazariyasi bo'yicha bilimga ega bo'libgina qolmay, garmoniya, polifoniya, musiqa shakli kabi murakkab fanlardan ham bilimga ega bo'ladilar. Ayniqsa xozirgi kunda o'qituvchidan novatorlik talab qilinmoqda. Novatorlik va yangilik – madaniyat, ta'lim va umumiylikda jamiyat rivojlanishining ikki jihati. An'analar va yangiliklarning xilma-xil munosabatlariga tayanib, madaniyatshunoslar jamiyatni an'anaviy va zamonaviyga ajratib ko'rsatishadi. An'anaviy jamiyatda an'ana novatorlik ustidan hukmronlik qiladi. Zamonaviy jamiyatlarda esa, novatorlik bazali qadriyat sanaladi. O'qituvchining kreativligi bevosita yangilik kiritishi bilan uzviy boqliq holda darslar jarayonida rivoj topadi. Innovatsion ta'limning asosiy maqsadi ta'lim oluvchilarda kelajakka mas'uliyat hissini va o'z-o'ziga ishonchni shakllantirishdir. J.Botkin boshchiligidagi olimlar guruhi "Rim klubi" ma'ruzasida innovatsion ta'limni an'anaviy, ya'ni "normativ" ta'limga muqobil sifatida bilimlarni egallashni asosiy turi sifatida tavsifladi. Normativli ta'lim "takrorlanuvchi vaziyatlarda faoliyat xulq-atvor qoidalarini o'zlashtirishga yo'naltirilgan" bo'lsa, innovatsion ta'lim yangi

vaziyatlarda birgalikda harakatlanish qobiliyatini rivojlantirishni ko'zda tutadi. Respublikamiz mustaqillikka erishgan farovon zamonda ta'limni tubdan isloh qilish farzandlarimizni puhta bilim asoslari bilan qurollantirish va uzliksiz ta'limni amalgam oshirish masalasiga katta e'tibor bilan qaralmoqda. Bu o'z navbatida o'qituvchilik kasbi bilan shug'ullanadiga har bir fan mutaxassisligi negiziga ham katta talablar qo'ydi. Ular o'z fanining asoslarini mukammal o'rganish bilan bir qatorda o'zining pedagogik mahorati oshirib berilishi talab etiladi. O'qituvchilarning o'ziga zamonaviy bilim berish ularning ma'lumotini, ma'naviyatini oshirish kabi pastga olib bo'lmaydigan dolzarb masalaga duch kelmoqdamiz. Mening fikrimcha ta'lim – tarbiya tizimini o'zgartirishdagi asosiy muammo ham mana shu yerda. O'qituvchi bolalarimizga zamonaviy bilim bersin, deya javob qilamiz. Ammo zamonaviy bilim berish uchun avvalo murabbiyning o'zi ana shunday bilimga ega bo'lishi kerak. Kadrlar tayyorlashning milliy dasturi, ta'lim to'g'risidagi qonunni amalga oshirish yosh avlodni yongiga milliy istiqlol g'oyasiga chuqur singdirish birinchi navbatda o'qituvchining faoliyatiga uning ijobiy nufuziga va pedagogni mahoratiga bog'liq. Buni amalga oshirish eng avvalo hozirgi kunda oily o'quv yurtida ta'lim olayotgan va kelajakda o'qituvchi bo'laman deb intilayotgan talabalarni shunday bilim va malakalar bilan qurollantirish zarur bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. D.Karimova Musiqiy pedagogik mahorat asoslari. T. Iqtisod moliya. 2008 y.
2. D. Namozova. Musiqa o'qitish texnologiyalari va loyihalash, 2021 y
3. Yo'ldoshev J.G`.Ta'lim yangilanish yo'lida. T. O'qituvchi 2000 y.
4. Ortiqov T. Musiqa o'qitish metodikasi. T. O'qituvchi , 2012 y
5. Khakimov, S. R., & Sharopov, B. K. (2023). Educational Quality Improvement Events Based on Exhibition Materials in Practical Training Lessons. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 1(2), 5-10.

6. Yuvmitov, A., & Hakimov, S. R. (2021). Influence of seismic isolation on the stress-strain state of buildings. *Acta of Turin Polytechnic University in Tashkent*, 11(1), 71-79.

7. Шаропов, Б. Х., Хакимов, С. Р., & Рахимова, С. (2021). Оптимизация режимов гелиотеплохимической обработки золоцементных композиций. *Матрица научного познания*, (12-1), 115-123.

8. Ювмитов, А. С., & Хакимов, С. Р. (2020). ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ СЕЙСМОИЗОЛЯЦИИ НА ДИНАМИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗДАНИЯ. *Acta of Turin Polytechnic University in Tashkent*, 10(2), 14.

9. Hakimov, S., & Dadaxanov, F. (2022). STATE OF HEAT CONDUCTIVITY OF WALLS OF RESIDENTIAL BUILDINGS. *Science and innovation*, 1(C7), 223-226.

10. Yuldashev, S., & Hakimov, S. (2022). ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИДАН КЕЛИБ ЧИҚАДИГАН ТЕБРАНИШЛАР ҲАҚИДА. *Science and innovation*, 1(A5), 376-379

11. Хакимов, С. (2022). АКТИВ ВА ПАССИВ СЕЙСМИК УСУЛЛАРИ ҲАМДА УЛАРНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(2), 30-36.

12. Хакимов, С., Шаропов, Б., & Абдуназаров, А. (2022). БИНО ВА ИНШООТЛАРНИНГ СЕЙСМИК МУСТАҲКАМЛИГИ БЎЙИЧА ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР (РОССИЯ, ЯПОНИЯ, ХИТОЙ, АҚШ) МЕЪЁРИЙ ХУЖЖАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 806-809.

13. Rasuljon o'g'li, K. S., & Muhammadjanovna, K. F. (2023). ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING STEEL REINFORCEMENTS AND COMPOSITE REINFORCEMENTS IN BUILDING STRUCTURES. *AMALIY VA FUNDAMENTAL TADQIQOTLAR*, 2(6), 1-5.